

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Opava 11.6.2013
čj. SRS 033166/2013

Oblastní odbor SRS

Jaselská 552/16

746 82 Opava

Zpráva č. 11 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 3.6.–9.6.2013

1. Počasí

Od pondělí do středy bylo zataženo se slabým deštěm, teploty se pohybovaly mezi 11 a 13 °C. V noci na středu byly srážky občas intenzivnější, odpoledne déšť konečně místy ustával. Ještě ve čtvrtek bylo většinou zataženo s občasným slabým deštěm nebo mrholením. Slunce se ukázalo až v pátek.

Do konce týdne bylo teplé letní počasí s četnými přeháňkami a bouřkami. Ranní teploty byly po celý týden poměrně vyrovnané, pohybovaly se mezi 10 až 12 °C. Odpolední maxima byla zpočátku týdne jen o málo vyšší, nad 15 °C teploty vystoupily až ve čtvrtek a v neděli na většině území dosáhly přes 27 °C. I přes tento letní závěr to byl týden dosti chladný a velmi deštivý. Napršelo více než 60 mm tentokrát většinou ve formě trvalého deště.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

V polích je mokro, na mnoha místech stojí voda. Zejména mladé porosty kukuřice a místy i kultury brambor téměř nerostou, jsou chlorotické a místy začínají být nevyrovnané. Polní práce zcela ustaly, zemědělská technika se na polní pozemky hned tak nedostane. Nadbytek vláhy omezil aktivitu některých zejména hmyzích škůdců, houbové choroby jsou na vzestupu, zatím ale nikterak významném vzhledem k již pokročilé vegetaci.

OBILNINY

V lokalitách s intenzivnějšími srážkami začínají místy poléhat zejména ozimé ječmeny, u jarních ječmenů dochází k silnému žloutnutí důsledkem přemokření půdy.

PŠENICE OZIMÁ (RF 37–61 BBCH, objevení se posledního listu až počátek květu)

Střední výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** zaznamenali v okresech Olomouc (Červenka), Prostějov (Klenovice na Hané, Némčice nad Hanou) a Přerov (Prosenice). *Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.*

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Střední výskyty **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** byly zjištěny v okresech Jeseník (Vidnava) a Karviná (Starý Bohumín).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

První výskyt **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byl pozorován 5.6. v okrese Šumperk (Lesnice), střední výskyt byl zaznamenán v okrese Opava (Malé Hoštice).

Sledování pyrenoforové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (začátek zrání) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 5 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

První výskyt **kyjaty osenní (*Sitobion avenae*)** v okrese Šumperk (Lesnice) byl zjištěn 5.6., první výskyt **kyjaty travní (*Metopolophium dirhodum*)** zaznamenali v okrese Opava (Malé Hoštice) 7.6.

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a začátku zrání (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

Až střední výskyt vajíček **kohoutků (*Oulema spp.*)** hlásili z okresu Opava (Oldřišov). Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot SET_{6,0} 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení SET_{6,0} 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vyhlýchých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vyhlýchých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádce na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vyhlýchých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

JEČMEN OZIMÝ (RF 59–71 BBCH, konec metání až prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti)

Porosty jsou většinou vyrovnané, v dobrém zdravotním stavu, v lokalitách s intenzivními přeháňkami místy polehlé.

Výskyty příznaků **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** jsou v okrese Jeseník (Velká Kraš) střední, v okrese Olomouc (Nový Dvůr) až silné.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů. Za škodlivé se rovněž považuje, jestliže ve fázi 71 BBCH je index napadení některého z horních dvou listových pater 50 a více %.

Střední výskyt **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** zaznamenali lokálně v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně

vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

JEČMEN JARNÍ (RF 29–51 BBCH, 9 a více odnoží viditelných až počátek metání)

Ojedinelý střední výskyt spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) byl pozorován v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

Lokální střední výskyty sítovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) byly zjištěny v okresech Jeseník (Velká Kraš), Prostějov (Němčice nad Hanou, Smržice), Přerov (Rokytnice) a Šumperk (Řepová).

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

Střední výskyt padlí ječmene (*Blumeria graminis*) byl pozorován v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Pozorování padlí ječmene se provádí v plném odnožování (25 BBCH), při objevení druhého kolénka (32 BBCH) a na začátku metání (49–51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož.

Ošetří se porosty, u nichž je při prvních dvou pozorováních padlím ječmene napadeno 10 a více % rostlin (25 BBCH) nebo odnoží (32 BBCH), případně při indexu napadení horních dvou listových pater 40 a více % na začátku metání.

První výskyt larev kohoutků (*Oulema* spp.) v porostech jarního ječmene hlásili 6.6. z okresu Jeseník (Javorník-Ves).

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot SET_{6,0} 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení SET_{6,0} 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylíhlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vylíhlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylíhlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

První výskyt mšic (*Aphididae*) v porostu jarního ječmene byl zjištěn 6.6. v okrese Bruntál (Úvalno).

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a začátku zrání (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 30–60 BBCH, počátek prodlužovacího růstu stonku až první květy v porostu viditelné)

První výskyt kyjatek hrachové (*Acyrtosiphon pisum*) zjistili také na Šumpersku (Lesnice) 5.6.

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

První výskyt plísně hrachu (*Peronospora pisi*) zjistili v okrese Prostějov (Hrubčice, Smržice) 3.6.

Napadení plísni hrachu se sleduje po vzejití (9–30 BBCH), od vytvoření prvního internodia do zelené zralosti (31–79 BBCH) a jednorázově v době dozrávání (71–81 BBCH) na 50 rostlinách, úponcích a palístech nebo luscích vybraných při úhlopříčném průchodu porostem.

Za škodlivé se považuje napadení 10 a více % rostlin po vzejití nebo úponků a palistů ve fázi 31–79 BBCH nebo 5 a více % lusků v době dozrávání.

OLEJNINY

Po vydatných srážkách se v porostech ozimých řepok ukazují první, zatím slabé, výskyty houbových chorob na šešulích, a to zejména černě řepky a plísňe šedé. V porostech máku dochází k odumírání rostlin primárně napadených plísni máku.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 67–77 BBCH, dokvétání až asi 70 % šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Zatím ojedinělý je v naší oblasti střední výskyt larev **bejlomorky kapustové (Dasyneura brassicae)** v okrese Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK SETÝ (RF 27–35 BBCH, fáze sedmého pravého listu až fáze růžice)

První výskyt **mšice makové (Aphis fabae)** v porostech máku zjistili v okrese Olomouc (Vacanovice) 4.6.

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

Porosty brambor jsou přemokřené, což znemožňuje ochranu proti plísni bramboru. V současné době jsou hlášeny pouze slabé výskyty imag případně i vajíček mandelinky bramborové. V porostech cukrovky jsou nacházeny jen slabé výskyty mšice makové a vajíček květilky zelné.

BRAMBOR (RF 25–61 BBCH, objevení se dalších stonků až počátek květu)

První příznaky **plísňe bramboru (Phytophthora infestans)** byly pozorovány 6.6. v okrese Prostějov (Výšovice, Žešov) na porostech brambor u drobných pěstitelů. Determinace nebyla mikroskopicky ověřena.

Podmínky pro první ošetření citlivých odrůd v disponovaných polohách byly splněny pro lokality v okolí meteorologických stanic Javorník, Otice, Ostrava-Poruba a Pusté Jakartice.

Podrobnější informace je možno získat na veřejném portálu Státní rostlinolékařské správy na adrese <http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>.

CUKROVKA (RF 15–19 BBCH, 5 až 9 a více listů viditelných)

Poškození komplexem chorob **spály řepy (Pleospora betae, Pythium ultimum, Thanatephorus cucumeris)** na Přerovsku (Lýsky) je hodnoceno jako střední.

CHMEL (RF 33–39 BBA, rostliny dosáhly 30–70 % výšky drátu)

Pokud to počasí dovolilo, byla v některých chmelnicích zahájena chemická ochrana proti plísni chmele.

Na rostlinách se objevují první larvy **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)** (Prosenice v okrese Přerov, 4.6.).

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Objevují se slabé nebo další pro jednotlivé okresy první výskyty strupovitosti na listech jabloní a hrušní a lokálně až střední výskyty mšic. Přílety sledovaných druhů motýlů do feromonových lapáků jsou většinou slabé, jen ojediněle střední nebo silné. Občas jsou hlášeny silné výskyty housenek bekyně zlatořité na okrasných alejích většinou z jižní části oblasti.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 71–73 BBCH, velikost plodu do 10 mm až druhý opad plodů)

Výskyt **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** na náchylných odrůdách v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Troubelice) a Prostějov (Dětkovice) je lokálně až střední.

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

První výskyty **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** hlásili 24.5. z okresu Prostějov (Dětkovice) a 5.6. z okresu Šumperk (Lesnice).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myši ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Střední výskyty **mšic (*Aphididae*)** zaznamenali v okresech Olomouc (Náměšť na Hané), Přerov (Tučín) a Šumperk (Mohelnice), silný výskyt v okrese Opava (Malé Hoštice). Tyto výskyty jsou pozorovány většinou na neošetřovaných stromech u drobných pěstitelů.

Kontroluje se 100 letorostů (na 5 místech 20 letorostů z 1 stromu) na konci kvetení, fáze 67 BBCH.

Ošetření se provede při napadení 2 a více % letorostů koloniemi mšic, v případě napadení mšicí jabloňovou 10 a více %.

V okrese Olomouc (Vilémov) zaznamenali silný přílet samců **podkopníčka spirálového (*Leucoptera malifoliella*)** do feromonových lapáků.

Pozorování ve feromonových lapácích se provádí jednou týdně od 15. dubna do 15. září.

Škodlivý výskyt může nastat při náletu průměrně 3 a více samců na jeden feromonový lapák za jeden den. Letová vlna signalizuje pouze termín ošetření, pro indikaci ochrany je od druhé generace rozhodující počet min, který by neměl překročit 2 miny na list.

Střední výskyty samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** byly zaznamenány odchtem do feromonových lapáků v okresech Bruntál (Krnov) a Nový Jičín (Štramberk).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Střední výskyt samců **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** zaznamenali odchtem do feromonových lapáků v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Přílet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

HRUŠEŇ (RF 69–72 BBCH, konec kvetení až velikost plodu do 20 mm)

Silný výskyt housenek **bekyně zlatorithné (Euproctis chrysorrhoea)** byl pozorován na hrušňové aleji v okrese Prostějov (Výšovice).

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

Peckoviny

SLIVŮŇ (RF 72–73 BBCH, velikost plodu do 20 mm až druhý opad plodů)

Střední výskyt **mšic (Aphididae)** zaznamenali v okrese Olomouc (Drahanovice) na neošetřovaných stromech slivoní u drobných pěstitelů.

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Silný opad plodů po poškození housenicemi **pílatky švestkové (Hoplocampa minuta)** a **pílatky žluté (Hoplocampa flava)** pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Imaga pílatek se sledují dvakrát týdně od začátku kvetení, fáze 61 BBCH, a po zjištění prvních imag denně do konce kvetení, fáze 67 BBCH, na 3 bílých lepových deskách. Výskyt vajíček se sleduje jednorázově na konci kvetení, fáze 67 BBCH, ve 100 nejvyvinutějších středových květech ze 100 květních růžic.

Optimální termín ochrany je při začátku líhnutí housenic, tj. při zjištění vajíček se dvěma červenými skvrnkami. Ošetří se sady, které v průměru vykazují napadení květů 5 a více %. V současné době je již ošetření zbytečné!

Ojedinělý střední výskyt **obaleče švestkového (Cydia funebrana)** zaznamenaný odchycem samců do feromonových lapáků pozorovali v okresech Nový Jičín (Štramberk).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek